QARSHI DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI
QDTU

INNOVATSION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026
№10

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

10-jild
10-son
Oktyabr, 2026

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА
Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Muassis:
Qarshi davlat texnika universiteti
Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:
+998 (75) 221 09 23
+998 (93) 902 72 63
Faks: +998 (75) 221 1395
innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:
Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)
Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)
Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)
Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)
Kusainov Xalel Xaymullievich – i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)
Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)
Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)
Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do'stligi universiteti)
Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)
Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)
Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)
Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)
Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)
Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)
Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)
Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)
Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a’zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik
Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor
Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor
Xatamov Ochildi Qurbonovich- i.f.d., professor
Fayziyeva Shirin Shodmonovna- i.f.n., professor
Jumayeva Gulrux Jo'raqulovna - i.f.n., professor
Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor
Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent
Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Samiyeva Gulnoza Toxirovna-i.f.f.d., (PhD), dotsent
Ubaydullayev G‘ayrat Zuvaytovich -i.f.n., dotsent
Xo'jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent
Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent
Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent
Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Xo‘janova Gulshoda Otamurodovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent
Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)
Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)
Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАТSIОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

globalsciencehub.uz

Учредитель:
Каршинский государственный технический университет
Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук, профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в электронной форме и публикуется через официальный сайт журнала.

Адрес редакции:
180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23
+998 (93) 902 72 63
Факс: +998 (75) 221 1395
E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал «Инновационная экономика» включён в перечень национальных научных изданий на основании решения Президиума Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 5 апреля 2025 года № 369.

В журнале публикуются статьи по следующим рубрикам:

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчиников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик (Южный федеральный университет, Россия)
Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор (Белорусский национальный технический университет)
Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор, (Кубанский государственный университет)
Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский государственный университет)
Кусаинов Халел Хаймуллиевич - д.э.н., профессор, академик (НААН Республика Казахстан)
Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор (Таджикистанский аграрный университет им. Ш. Шотемура)
Гибадуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент (Национальный исследовательский университет «Московский энергетический институт»)
Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник (Российского университета дружбы народов имени П.Лумумби)
Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент (Финансовый университет при Правительстве РФ)
Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент (Финансовый университет Правительство РФ)
Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н., профессор (Национальная академия наук Республики Таджикистан)
Перская Виктория Вадимовна – д.э.н., профессор (Финансовый университет при Правительстве РФ)
Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова)
Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор (Финансового университета Российской Федерации)
Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского университета дружбы народов имени П. Лумумби)
Незамайкин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГГУ)
Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)
Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент (Финансового университета Российской Федерации)
Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем управления РАН)
Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидахрор Саидахмедович – д.э.н., профессор, академик
Пардаев Мамаюнус Каршибоевич – д.э.н., профессор
Навруз-заде Бахтиёр Негматович – д.э.н., профессор
Хатамов Очилди Курбонович – д.э.н., профессор
Файзиева Ширин Шодмоновна – к.э.н., профессор
Жумаева Гулрух Журакуловна – к.э.н., профессор
Эгамбердиева Салима Раимовна – к.э.н., доцент
Эркаева Гулбахор Панжиевна – к.э.н., профессор
Якубова Шамшинур Шухратовна – д.э.н. (DSc), доцент
Амиркулов Шухрат Олимович – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Самиева Гулноза Тохировна – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Убайдуллаев Гайрат Зувайтович – к.э.н., доцент
Ходжакулова Нигора Рустамовна – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Туробов Шерзод Алишерович – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Алимова Муниса Юлчиевна – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Эргашева Насиба Рахматуллаевна – д.э.н. (DSc), доцент
Бобокулов Санжар Бахромкулович – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Джалилов Рахмонкул Хамидович – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Номазов Бахром Бобомуродович – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Алимханова Нигора Алимхановна – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Жонузоков Мирзабек Кулмаматович – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Ходжанова Гулшода Отамуродовна – д.ф.э.н. (PhD), доцент
Турсунова Азиза Хошимовна – д.ф.э.н. (PhD)
Холлиев Шерали Бахтиёрович – д.ф.э.н. (PhD)
Панжиев Самижон Аликулович – PhD, доцент

https://doi.org/10.70769/3030-315X.II.10.10.2026.33 *Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi*

AUTSORSING XIZMATLARINING SAMARADORLIGI VA SIFATINI OSHIRISHDA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLAR

Nasiba Ergasheva

ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ И КАЧЕСТВА АУТСОРСИНГОВЫХ УСЛУГ

Насиба Эргашева

ORGANIZATIONAL-ECONOMIC MECHANISMS FOR ENHANCING THE EFFICIENCY AND QUALITY OF OUTSOURCING SERVICES

Nasiba Ergasheva

Annotatsiya. Mazkur maqolada autsorsing xizmatlarining samaradorligi va sifatini oshirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarning o‘rni va ahamiyati tadqiq etilgan. Autsorsing xizmatlarining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi ishlab chiqilgan bo‘lib, ular samaradorligini oshirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish va korxonalarning raqobatbardoshligini mustahkamlashga qaratilgan. Tadqiqot natijalari asosida autsorsing xizmatlarini samaradorlikka erishish bo‘yicha xulosa va sohaning tashkiliy-iqtisodiy modeli taklif qilingan.

Kalit so‘zlar: autsorsing, xizmatlar samaradorligi, xizmatlar sifati, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar, xarajatlarni optimallashtirish, mehnat unumdorligi, raqamlashtirish, shartnomaviy munosabatlar, biznes jarayonlari.

Аннотация. В статье рассматриваются роль и значение организационно-экономических механизмов в повышении эффективности и качества аутсорсинговых услуг. Разработан организационно-экономический механизм для сферы аутсорсинга, направленный на повышение эффективности, снижение операционных затрат и укрепление конкурентоспособности предприятий. На основе результатов исследования сформулированы выводы относительно достижения эффективности аутсорсинговых услуг, а также предложена организационно-экономическая модель для данной сферы.

Ключевые слова: аутсорсинг, эффективность услуг, качество услуг, организационно-экономические механизмы, оптимизация затрат, производительность труда, цифровизация, договорные отношения, бизнес-процессы.

Abstract. This article examines the role and significance of organizational-economic mechanisms in enhancing the efficiency and quality of outsourcing services. An organizational-economic mechanism for outsourcing services has been developed, aimed at increasing efficiency, reducing operational costs, and strengthening the competitiveness of enterprises. Based on the research findings, conclusions regarding the achievement of efficiency in outsourcing services are presented, and an organizational-economic model for the sector is proposed.

Keywords: outsourcing, service efficiency, service quality, organizational-economic mechanisms, cost optimization, labor productivity, digitalization, contractual relations, business processes.

KIRISH

Zamonaviy iqtisodiyotda raqobatning kuchayishi, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va korxonalar faoliyatiga qo‘yilayotgan talablarning ortib borishi xo‘jalik yurituvchi subyektlardan mavjud resurslardan oqilona foydalanishni talab etmoqda. Bunday sharoitda korxonalarning barcha yordamchi va qo‘shimcha funksiyalarni mustaqil bajarishi har doim ham iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiq bo‘lavermaydi. Shu sababli ayrim biznes jarayonlarini ixtisoslashgan tashqi tashkilotlarga topshirishni nazarda tutuvchi autsorsing modeli korxonalar faoliyatini tashkil etishning asosiy yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda. Shuningdek, autsorsingni davlat muassasalari xizmatlariga qo‘llashda budjet xizmatlarini amalga oshiradigan budjet tashkilotlari, tijorat va notijorat tashkilotlarining raqobatbardoshligi hamda budjet xarajatlarining natijadorligini oshirishda autsorsingdan foydalanish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Autsorsing xizmatlari buxgalteriya hisobi, axborot texnologiyalari, logistika, marketing, kadrlar boshqaruvi, mijozlarga xizmat ko‘rsatish, huquqiy maslahat va boshqa faoliyat yo‘nalishlarini qamrab oladi. Ushbu xizmatlardan samarali foydalanish korxonalarga asosiy faoliyat turiga e’tibor qaratish, ayrim doimiy xarajatlarni o‘zgaruvchan xarajatlarga aylantirish, malakali mutaxassislar xizmatidan foydalanish va boshqaruv jarayonlarini takomillashtirish imkonini

beradi. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Ijro etuvchi hokimiyat organlari va davlat korxonalarida autsorsing xizmatlarini tashkil etish mexanizmlarini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”[1]gi Qarori ijro etuvchi hokimiyat organlari hamda davlat korxonalarida funksiyalarni autsorsing shartlari asosida tashkil etish tartibini belgilashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Autsorsing tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyatini o‘rganishda ko‘plab xorijiy va mahalliy olimlarning tadqiqotlari tahlil qilindi. Xususan, R.Mclvor “Employing business improvement techniques to improve performance and reduce risk in services outsourcing”[2] nomli monografiyasida biznesni takomillashtirish texnikasidan xizmatlarni autsorsing qilishning turli bosqichlarida samaradorlikni oshirish va xavfni kamaytirish uchun foydalanish mumkin bo'lgan amaliy asosni ishlab chiqqan. Shuningdek, M.Charles va S.B.Ochieng “Strategic Outsourcing and Firm Performance: A Review of Literature”[3] nomli maqolasida strategik autsorsing va firma faoliyati o'rtasidagi bog'liqlik, shuningdek, xizmat ko'rsatish tezligining vositachilik ta'siri va raqobatbardoshlik intensivligining mo'tadil ta'siri bo'yicha kontseptual, nazariy va empirik adabiyotlarni ko'rib chiqilgan.

G.Ye, X.Zhu va S.K.Mukhopadhyay “Managing Service Quality in Multiple Outsourcing”[4] nomli maqolasida autsorsing firmasiga yetkazib beruvchilarga ta'sir qilish va yuqori xizmat sifati va foyda darajasiga erishish uchun bozor o'zgaruvchilarini manipulyatsiya qilish usullari bo'yicha amaliy ko'rsatmalar berilgan. Shu bilan birga, V.Srivastava, A.Sharfuddin va S.Datta “Managing quality in outsourcing of high-end services: a conceptual model”[5] nomli maqolada xizmat ko'rsatishdagi kamchiliklarning oldingi holatlarini o'rganish uchun SERVQUAL modeli va elektron manbalar imkoniyatlari yetukligi tizimining kombinatsiyasi keltirilgan.

Mahalliy olimlarimiz tomonidan mavzuga oid ko‘plab tadqiqotlar o‘rganilgan hamda “Autsorsing (outsourcing) – tashkilotning u yoki yoki funksiyalarini shu faoliyatni olib borishga ixtisoslashgan tashqi ijro etuvchilarga berishdir”[6], kabi ta’rif berilgan. Bundan tashqari Sh.Shodmonovning “Autsorsing xizmatlari va uning nazariy asoslari”[7] nomli maqolasida iqtisodiyotning barcha sohalarida autsorsing xizmatlarini joriy qilishning natijalari o‘rganilgan bo‘lsa, Sh.Kuvandikov va M.Mirxonovlarning “Xizmatlar sohasini rivojlantirishda autsorsing xizmatlarining o‘rni”[8] nomli maqolasida esa autsorsing xizmatlari axborot texnologiyalari, buxgalteriya va moliya, inson resurslari, mijozlarga xizmat ko‘rsatish va marketing turlariga bo‘lib o‘rgangan.

N.Sulaymonovning “Autsorsing xizmatlari raqamli platformalarini takomillashtirishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish usullari”[9] nomli maqolasida autsorsing xizmatlariga raqamli platformalarning ta’sirini yoritib bergan bo‘lsa, Alisher Shaynazarov “Xizmat ko‘rsatkich sohasiga autsorsing xizmatini qo‘llash afzalliklari va iqtisodiy samaradorligi”[10] nomli maqolasida mintaqaning bugungi kunda yangi zamonaviy xizmatlar qatorida autsorsing xizmatlarining o‘ziga xos xususiyatlari, muvaffaqiyat strategiyalarini yoritib bergan.

Yuqoridagi olimlarning adabitoylarini tahlil qilib, autsorsing xizmatlari – bu tashkilotning ayrim funksiyalarini yoki ish jarayonlarini (masalan, buxgalteriya, IT yoki klining) uchinchi tomon ixtisoslashgan kompaniyasiga shartnoma asosida topshirishdir, degan maqbul ta’rifga to‘xtalamiz.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda autsorsing xizmatlarining samaradorligi va sifatini oshirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarning o‘rni va ta’sirini o‘rganishda tizimli yondashuv, ilmiy abstraksiyalash, tahlil va sintez, qiyosiy tahlil hamda mantiqiy umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida autsorsingning nazariy asoslari bo‘yicha xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari o‘rganilib, ularning yondashuvlari umumlashtirildi. Qiyosiy tahlil asosida autsorsing xizmatlaridan foydalanish bilan bog‘liq iqtisodiy afzalliklar va tashkiliy muammolar aniqlanib, tadqiqot natijalarini umumlashtirish orqali xizmatlar sifati va samaradorligini oshirishga yo‘naltirilgan ilmiy-amaliy xulosalar hamda takliflar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O‘zbekistonda tadbirkorlik subyektlari faoliyatini modernizatsiya qilish, xizmatlar sohasini rivojlantirish va iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish jarayonida autsorsing xizmatlaridan foydalanishning ahamiyati ortib bormoqda. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari uchun buxgalteriya, axborot texnologiyalari, logistika va marketing xizmatlarini tashqi tashkilotlardan olish yuqori malakali mutaxassislar xizmatidan nisbatan moslashuvchan shartlarda foydalanish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, xizmatlar sifatining beqarorligi, ijrochilar faoliyati ustidan nazoratning yetarli emasligi, axborot xavfsizligi bilan bog‘liq xatarlar va shartnomaviy majburiyatlarning to‘liq bajarilmasligi kabi muammolar autsorsingni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Autsorsing xizmatlarining samaradorligi buyurtmachi tashkilotning iqtisodiy maqsadlari bilan xizmat ko‘rsatuvchi tashkilotning imkoniyatlari o‘rtasidagi muvofiqlikka bog‘liq. Agar tashqi ijrochi zarur malaka, texnologik baza va boshqaruv tajribasiga ega bo‘lsa, u muayyan xizmatni buyurtmachi tashkilotning ichki bo‘linmasiga nisbatan sifatliroq va tejamkorroq bajarishi mumkin. Biroq kutilgan natijaga erishish uchun autsorsing jarayonlari oldindan rejalashtirilishi, xizmatlarning chegaralari aniq belgilanishi va bajarilgan ishlar natijasi o‘lchanadigan mezonlar orqali baholanishi lozim.

Autsorsing xizmatlarining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi o‘zaro bog‘liq bo‘lgan bir nechta tarkibiy elementlardan tashkil topadi. Ularning asosiylari strategik rejalashtirish, xizmat ko‘rsatuvchi tashkilotni tanlash, shartnomaviy munosabatlarni tashkil etish, moliyaviy rag‘batlantirish, sifat nazorati, raqamli boshqaruv va xatarlarni kamaytirishdan iborat (1-rasmga qarang).

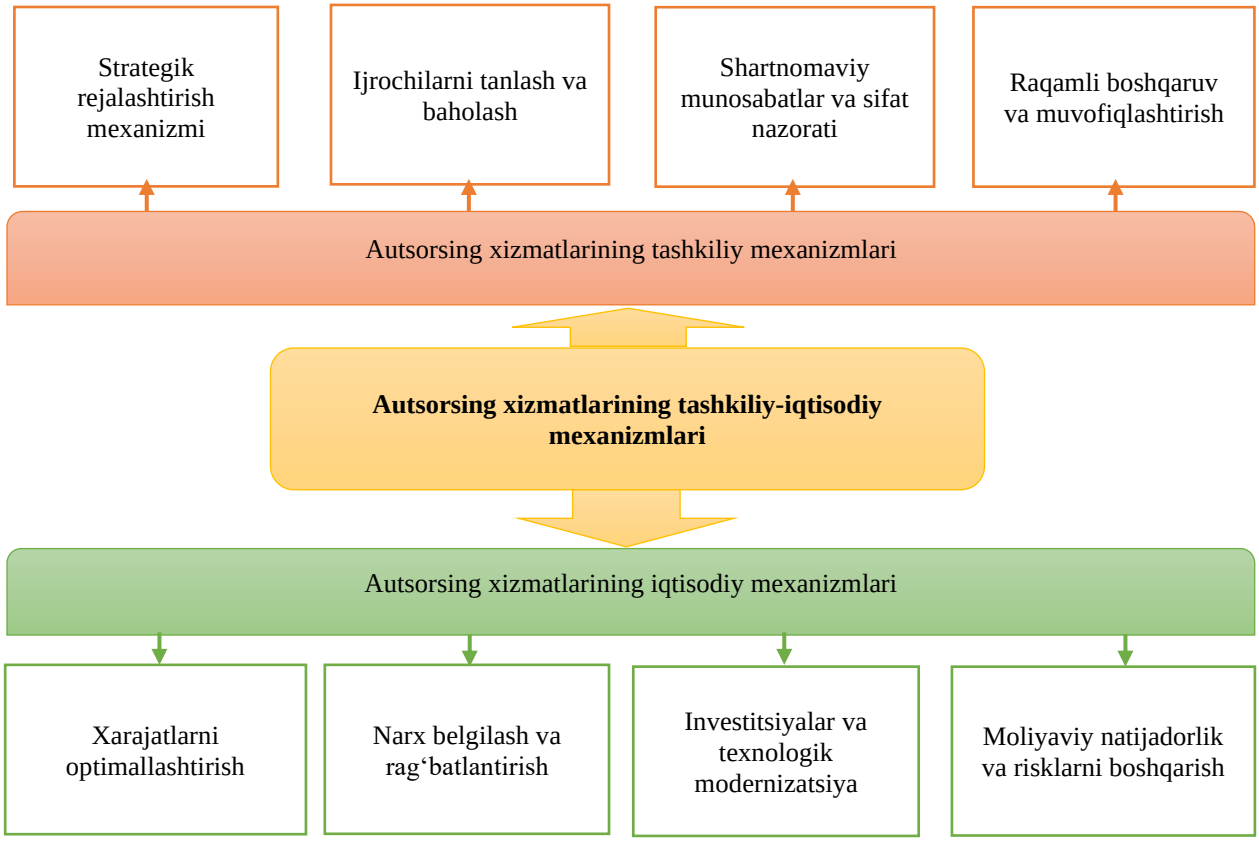

1-rasm. Autsorsing xizmatlarining sifatini oshirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar[83]

Rasm ma’lumotlariga ko‘ra tashkiliy mexanizmlarni tahlil qiladigan bo‘lsak, autsorsing xizmatlarini strategik rejalashtirish mexanizmida korxonaning asosiy va yordamchi faoliyat yo‘nalishlarini tahlil qilish, autsorsingga topshirilishi mumkin bo‘lgan vazifalarni aniqlash hamda xizmatlarni tashqi ijrochilarga berish strategiyasini ishlab chiqishni nazarda tutadi. Bu mexanizm korxona resurslarini ustuvor faoliyat yo‘nalishlariga yo‘naltirish va boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Autsorsing xizmatlarini ko‘rsatuvchi tashkilotlarni tanlash va baholash mexanizmi esa xizmat yetkazib beruvchilarni malakasi, tajribasi, texnik imkoniyatlari, ishonchliligi va mijozlar bilan ishlash sifati asosida tanlashni o‘z ichiga oladi. Pudratchilar faoliyatini oldindan belgilangan mezonlar asosida baholash xizmatlarning uzluksizligi va sifatini ta’minlash imkonini beradi. Shartnomaviy munosabatlar va xizmat sifatini nazorat qilish mexanizmida autsorsing xizmatlari bo‘yicha shartnomalarda tomonlarning huquq va majburiyatlari, xizmat ko‘rsatish muddatlari, sifat standartlari, javobgarlik hamda xizmat darajasi ko‘rsatkichlarini belgilashni nazarda tutadi. Ushbu mexanizm xizmatlarning belgilangan talablar asosida bajarilishini nazorat qilish va nizolarni kamaytirishga yordam beradi. Raqamli boshqaruv va muvofiqlashtirish mexanizmida autsorsing jarayonlarini raqamli platformalar, elektron hujjat aylanishi, avtomatlashtirilgan monitoring tizimlari va axborot almashinuvi vositalari orqali boshqarishni anglatadi. Mazkur mexanizm buyurtmachi va xizmat ko‘rsatuvchi tashkilot o‘rtasidagi hamkorlikni tezlashtiradi, axborot almashinuvidagi xatolarni kamaytiradi hamda xizmatlar sifatini doimiy kuzatish imkonini yaratadi.

Iqtisodiy mexanizmlarni tahlil qiladigan bo‘lsak, xarajatlarni optimallashtirish va iqtisodiy samaradorlikni baholash mexanizmda autsorsingdan foydalanish natijasida yuzaga keladigan xarajatlarni ichki xizmatlarni tashkil etish xarajatlari bilan taqqoslash, jumladan, ish haqi, uskunalar, texnik xizmat ko‘rsatish, soliq va ma’muriy xarajatlarni hisobga olishni nazarda tutadi. Bu mexanizm iqtisodiy jihatdan eng maqbul xizmat ko‘rsatish shaklini tanlash va korxona xarajatlarini kamaytirishga yordam bersa, narx belgilash va moliyaviy rag‘batlantirish mexanizmi esa autsorsing xizmatlari narxini xizmat hajmi, murakkabligi, sifati va bozor sharoitlaridan kelib chiqib belgilashni nazarda tutadi. Shuningdek, xizmat sifatining yuqori ko‘rsatkichlariga erishgan ijrochilarni bonuslar bilan rag‘batlantirish hamda shartnoma talablarini buzganlik uchun iqtisodiy javobgarlik choralarini qo‘llash xizmatlar sifatini oshirishga undaydi.

Investitsiyalar va texnologik modernizatsiyani moliyalashtirish mexanizmida autsorsing xizmatlarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar, dasturiy ta’minot, uskunalar va malakali mutaxassislarga investitsiya kiritishni nazarda tutadi. Texnologik yangilanish xizmat ko‘rsatish tezligini oshirish, inson omili bilan bog‘liq xatolarni kamaytirish va mehnat unumdorligini yuksaltirishga xizmat qilsa, moliyaviy

[83] Muallif ishlanmasi

natijadorlik va iqtisodiy risklarni boshqarish mexanizmi utsorsing shartnomalarining rentabelligini, investitsiyalar qaytimini, tejalgan xarajatlar miqdorini va xizmatlar natijasida olingan iqtisodiy samara darajasini muntazam baholashni o‘z ichiga oladi. Shu bilan birga, narxlarning o‘zgarishi, xizmatlarning kechikishi, ijrochining majburiyatlarni bajarmasligi va kutilmagan xarajatlar bilan bog‘liq risklarni kamaytirish choralari ishlab chiqiladi.

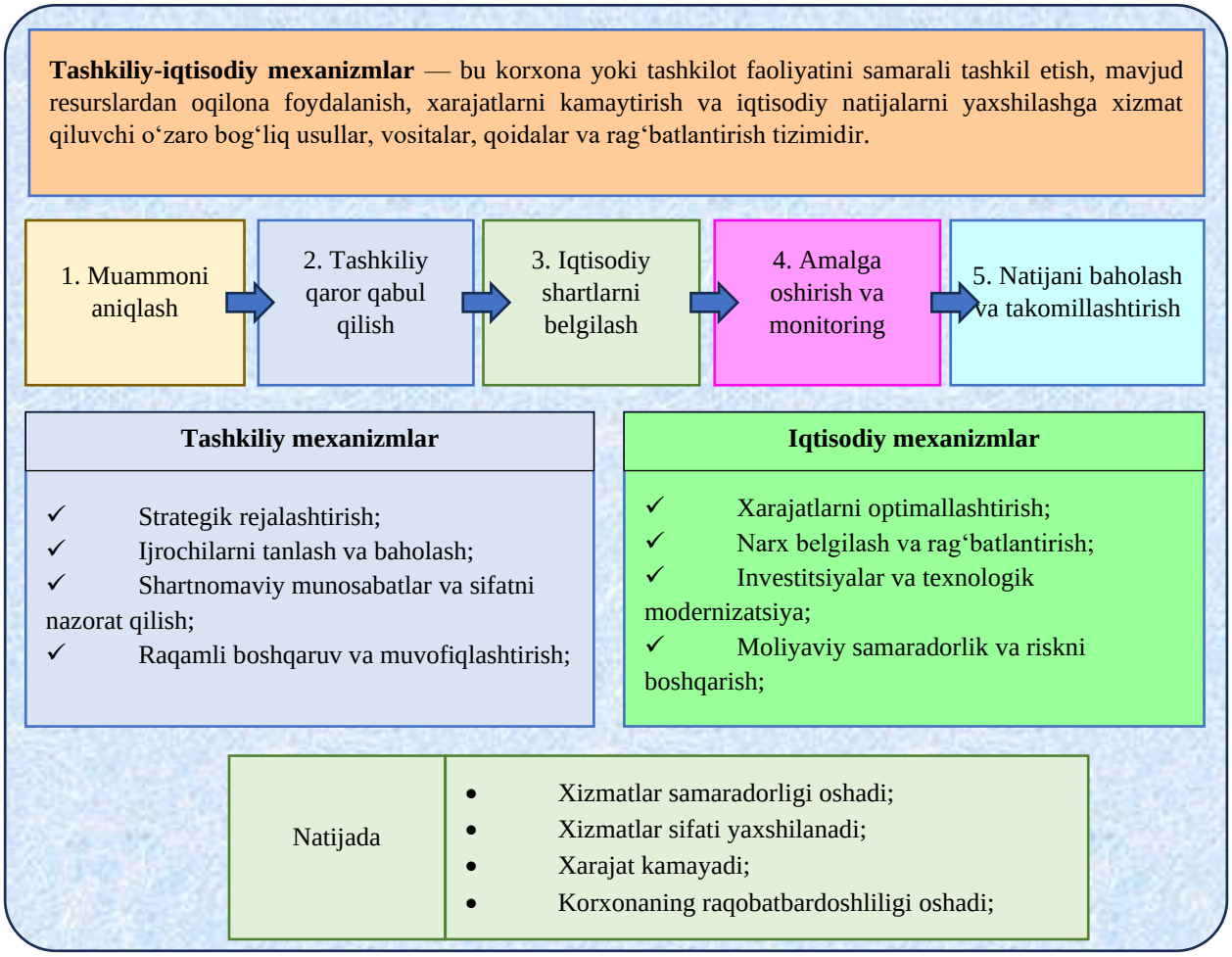

2-rasm. Autsorsing xizmatlarining tashkiliy-iqtisodiy modeli[84]

Tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarning ishlash jarayoni autsorsing xizmatlarining samaradorligi va sifatini oshirishga qaratilgan o‘zaro bog‘liq bosqichlardan iborat. Dastlab, korxona faoliyatida mavjud muammolar, jumladan, xarajatlarning yuqoriligi, xizmatlar sifatining talab darajasida emasligi hamda ish jarayonlarining samarasiz tashkil etilishi aniqlanadi. Shundan so‘ng, qaysi xizmatlarni autsorsingga topshirish maqsadga muvofiqligi belgilanib, tegishli xizmat ko‘rsatuvchi tashkilot tanlanadi, shartnomaviy munosabatlar yo‘lga qo‘yiladi va xizmat sifatini nazorat qilish tartibi ishlab chiqiladi. Ushbu bosqichda tashkiliy mexanizmlar muhim ahamiyat kasb etib, xizmatlarni rejalashtirish, ijrochilar faoliyatini muvofiqlashtirish va boshqaruv jarayonlarini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Tashkiliy mexanizmlar bilan bir qatorda iqtisodiy mexanizmlar ham autsorsing xizmatlarining natijadorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Ular xizmat narxini asoslash, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, xarajatlarni optimallashtirish, investitsiyalarni jalb etish va xizmat ko‘rsatuvchilarni iqtisodiy rag‘batlantirish orqali amalga oshiriladi. Bunda autsorsing xizmatlarining qiymati korxonaning ichki imkoniyatlari asosida xizmat ko‘rsatish xarajatlari bilan taqqoslanadi hamda kutilayotgan iqtisodiy samara baholanadi. Shu bilan birga, shartnomada belgilangan sifat ko‘rsatkichlariga erishish, xizmatlarni o‘z vaqtida bajarish va moliyaviy majburiyatlarga rioya etish ijrochining faoliyatini baholash mezonlari sifatida qo‘llaniladi. Natijada iqtisodiy mexanizmlar korxona xarajatlarini kamaytirish bilan birga, xizmatlar sifati va mehnat unumdorligini oshirish uchun zarur iqtisodiy sharoitlarni yaratadi.

Tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarning o‘zaro uyg‘unligi autsorsing xizmatlarini doimiy monitoring qilish, erishilgan natijalarni baholash va aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish imkonini beradi. Bunda xizmat ko‘rsatish muddati, bajarilgan ishlarning sifati, mijozlar qoniqishi, tejalgan mablag‘lar va mehnat unumdorligi kabi ko‘rsatkichlar asosida faoliyat samaradorligi aniqlanadi. Monitoring natijalariga ko‘ra,

[84] Muallif ishlanmasi

xizmat ko‘rsatish tartibiga tegishli o‘zgartirishlar kiritilib, shartnomaviy munosabatlar va iqtisodiy rag‘batlantirish choralari takomillashtiriladi. Demak, mazkur mexanizmlarning izchil qo‘llanilishi autsorsing xizmatlarining samaradorligini oshirish, operatsion xarajatlarni maqbullashtirish, xizmatlar sifatini yaxshilash va korxonaning raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, autsorsing xizmatlarining samaradorligi va sifatini oshirishda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlardan kompleks foydalanish asosiy ahamiyat kasb etadi. Tashkiliy mexanizmlar strategik rejalashtirish, xizmat ko‘rsatuvchi tashkilotlarni tanlash, shartnomaviy munosabatlarni tartibga solish hamda raqamli boshqaruvni takomillashtirish orqali xizmatlarni samarali tashkil etishga yordam beradi. Iqtisodiy mexanizmlar esa xarajatlarni optimallashtirish, narx belgilash, moliyaviy rag‘batlantirish, texnologik modernizatsiya va iqtisodiy risklarni boshqarishga yo‘naltiriladi. Mazkur mexanizmlarning o‘zaro uyg‘unligi korxonalarning moliyaviy resurslaridan oqilona foydalanish, xizmatlar sifatini yaxshilash va mehnat unumdorligini oshirish imkonini beradi. Shu bilan birga, xizmat ko‘rsatish natijalarini muntazam monitoring qilish hamda ijrochilar faoliyatini aniq mezonlar asosida baholash autsorsing jarayonlaridagi muammolarni o‘z vaqtida aniqlash va bartaraf etishga xizmat qiladi. Demak, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni izchil takomillashtirish autsorsing xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish, operatsion xarajatlarni kamaytirish va korxonalar raqobatbardoshligini mustahkamlashning muhim shartidir.

Yuqoridagi tahlillardan kelib chiqib, autsorsing xizmatlarining samaradorligi va sifatini oshirish bo‘yicha quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Birinchidan, autsorsing xizmatlarini strategik rejalashtirish va ijrochilarni tanlash tizimini takomillashtirishda xizmat ko‘rsatuvchi tashkilotlarni tanlashda ularning kasbiy malakasi, ish tajribasi, texnologik imkoniyatlari, moliyaviy barqarorligi va xizmat sifati bo‘yicha ko‘rsatkichlarini baholashning yagona mezonlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq;

Ikkinchidan, autsorsing xizmatlari bo‘yicha shartnomaviy munosabatlar va sifat nazoratini kuchaytirish uchun shartnomalarda xizmat ko‘rsatish muddatlari, sifat standartlari, tomonlarning javobgarligi, xizmat darajasini baholash ko‘rsatkichlari hamda majburiyatlar bajarilmagan holatlarda qo‘llaniladigan choralarni aniq belgilash taklif etiladi;

Uchinchidan, autsorsing xizmatlarini raqamlashtirish va iqtisodiy rag‘batlantirish mexanizmlarini rivojlantirish, xususan, elektron hujjat aylanishi, avtomatlashtirilgan monitoring va raqamli hisobot tizimlarini joriy etish, shuningdek, xizmat ko‘rsatuvchilarni belgilangan sifat ko‘rsatkichlariga erishganligi uchun moliyaviy rag‘batlantirish xizmatlar tezkorligi va ishonchliligini oshirishga yordam beradi;

To‘rtinchidan, autsorsing xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini muntazam baholash va risklarni boshqarish tizimini joriy etish maqsadga muvofiq. Bunda autsorsingdan oldingi va keyingi xarajatlarni taqqoslash, tejalgan mablag‘lar miqdorini aniqlash, xizmatlar sifati va mijozlar qoniqishini baholash hamda axborot xavfsizligi, xizmatlarning kechikishi va kutilmagan xarajatlar bilan bog‘liq xatarlarni kamaytirish choralarini ishlab chiqish tavsiya etiladi;

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

[1]. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Ijro etuvchi hokimiyat organlari va davlat korxonalarida autsorsing xizmatlarini tashkil etish mexanizmlarini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi Qarori 12.06.2026 yildagi 306-son https://lex.uz/uz/docs/-8265856#-8268558

[2]. Ronan Mclvor “Employing business improvement techniques to improve performance and reduce risk in services outsourcing” published for the Research Committee of The Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS). 2013 ISBN 978-1-904574-93-4 EAN 9781904574934 https://icas-com.uksouth01.umbraco.io/media/jryby45g/employing-business-improvement-techniques-to-improve-performance-2013.pdf

[3]. Muo Charles, Sei Benson Ochieng “Strategic Outsourcing and Firm Performance: A Review of Literature” International Journal of Social Science and Humanities Research ISSN 2959-7056 (online) Vol. 1, Issue 1, pp: (20-29), Month: June - December 2023 https://www.researchgate.net/profile/Muo-Charles/publication/372748300_Strategic_Outsourcing_and_Firm_Performance_A_Review_of_Literature/links/65e5a8d0c3b52a1170139c4f/Strategic-Outsourcing-and-Firm-Performance-A-Review-of-Literature.pdf

[4]. Guangliang Ye,Xiaowei Zhu &Samar K. Mukhopadhyay “Managing Service Quality in Multiple Outsourcing” International Journal of Electronic Commerce Volume 18, 2014 - Issue 3 Pages 125-149 | Published online: 06 Dec 2014 https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2753/JEC1086-4415180305

[5]. Vandana Srivastava,A. Sharfuddin &Subhash Datta Managing quality in outsourcing of high-end services: a conceptual model Total Quality Management & Business Excellence Volume 23, 2012 - Issue 11-12: Quality of Services https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14783363.2012.733267

[6]. Autsorsing afzalliklari va uni joriy etishning asoslari 29.03.2023 https://www.uzmarkaz.uz/news/autsorsing-afzalliklari-va-uni-joriy-etishning-asoslari

[7]. Shokir Shodmonovning “Autsorsing xizmatlari va uning nazariy asoslari” nomli maqolasida July 2024 Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil 2(7):167-172 https://www.researchgate.net/publication/383076115_autsorsing_xizmatlari_va_uning_nazariy_asoslari

[8]. Kuvandikov Shuxrat va Mirxonov Mirfoziljon “Xizmatlar sohasini rivojlantirishda autsorsing xizmatlarining o‘rni” Ilg‘or iqtisodiyot va pedagogik texnologiyalar 2(4):75-79 July 2025 file:///C:/Users/User/Downloads/xizmatlar_sohasini_rivojlantirishda_autsorsing_xiz.pdf

[9]. Nazar Sulaymonovg “Autsorsing xizmatlari raqamli platformalarini takomillashtirishda yuzaga keladigan qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish usullari Journal of Research and Innovations” Vol. 4 No. 3 (2026) Published July 1, 2026 https://imfaktor.com/index.php/jorai/article/view/624

[10]. Alisher Shaynazarov “Xizmat ko‘rsatkich sohasiga autsorsing xizmatini qo‘llash afzalliklari va iqtisodiy samaradorligi” Ilg‘or Iqtisodiyot va Pedagogik Texnologiyalar, 2(5), 572-577. Jild 2 № 5 (2025). https://sci-p.uz/index.php/aept/article/view/3150

Muallif(lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Nasiba Ergasheva Qarshi davlat texnika universiteti professori, i.f.d., DSc / Насиба Эргашева Каршинский государственный технический университет Профессор, доктор экономических наук (DSc) / Nasiba Ergasheva Karshi State Technical University Professor, Doctor of Economics (DSc)
E-mail: nasibaergasheva1988@gmail.com

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz